

№ 13.

Warszawa, d. 29 marca 1924 r.

№ 13.

REDAKCJA i ADMINISTRACJA: Warszawa, Chmielna 2 m. 6, tel. 114-26.

Adres telegraficzny: „Metalowcy — Warszawa“.

Prenumerata wynosi wraz z przesyłką w kraju: Złp. 4 kwartalnie.

CENA POJEDYŃCZEGO NUMERU Złp. 0 gr. 40.

Członkowie Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych otrzymują „PRZEMYSŁ METALOWY“ bezpłatnie.

**SZWEDZKIE
ŁOŻYSKA
KULKOWE**

SKF

**Warszawa
Kopernika 13
Telefon 12-14**

339

Z TARGÓW PRASKICH.

(Korespondencja własna „P. M.“)

W tygodniu ubiegłym od 16 do 23 marca r. b. odbywały się po raz ósmy międzynarodowe targi wiosenne w Pradze Czeskiej na placu wystawowym, mieszczącym się w parku dzielnicy Bubencz, położonej w północnej części Pragi i sąsiadującej od południa z Hradczynem. Targi były podzielone na 17 grup zawodowych, obejmujących: przemysł budowlany, przemysł metalowy, elektrotechnikę, przemysł drzewny, przemysł włóknisty, przemysł odzieżowy, galanterję, skóry, ceramikę i szkło, przemysł artystyczny, przemysły chemiczne i lecznicze, artykuły spożywcze, instrumenty muzyczne, zabawki dziecięce i lalki, przemysł graficzny, jubilerszczyznę i zegarki, wreszcie grupę ogólną dla przedmiotów, nie należących do grup powyższych. Targi praskie, znacznie mniejsze od wiedeńskich*), inny też mają charakter. Gdy targi wiedeńskie przeznaczone są dla kupców międzynarodowych towarów najwytworniejszych, to te wyroby, które były na targach praskich, przeznaczone są dla szerokich mas, na skutek czego charakter targów tych jest wysoce demokratyczny. Stwierdza to brak nawet niektórych okazów wytwórczości czeskiej, znanych na rynku wszechświatowym z wysokiego gatunku i wytwórczości, mianowicie luksusowych kryształów i porcelany.

Z okazów przemysłu metalowego na wyróżnienie zasługują przede wszystkim eksponaty Gwarectwa Witkowskiego, które zajęło wyrobami swych hut i fabryk maszyn dużą przestrzeń w pawilonie głównym, urzą-

dzając swe stoisko na modłę wystaw wszechświatowych.

Z przedmiotów oryginalnych zwracały uwagę wagi automatyczne Czerwenigo, ponieważ dotąd wagi takie, chętnie używane do ważenia węgla, buraków i t. p. artykułów masowych, były specjalnością kilku zaledwie firm wszechświatowych angielskich, amerykańskich i niemieckich. Obrabiarki wystawiły najobficiej firmy Podhajsky i Wawerka. Ta ostatnia wystąpiła również z maszynami do przemysłu cementowego. Dostępnym był dział elektrotechniczny z Krzizikiem i Kolbenem na czele. Bardzo piękne automobile zupełnie dobre, mogące konkurować z wyrobami francuskimi i włoskimi, wystawiły firmy „Praha“, „Laurin-Klement“ i Koprzywnicka fabryka na Morawach, ta ostatnia budująca znane sportsmenom samochody „Tatra“. Silniki spalinowe wystawiło kilka firm z Wichterle-Kovarzikiem na czele. Śród eksponatów tej grupy interesującym był niewielki silnik przewoźny, pędzony gazem ssanym, wytwarzanym przez gazownię, ustawioną na oddzielnym wózku. Przewód pomiędzy gazownią i silnikiem stanowił wąż giętki metalowy. Licznymi były okazy rozmaitych drobnych przedmiotów metalowych: haftek, szpilek, tkanin metalowych, utensylii gospodarstwa domowego, najwięcej zaś obleszanym był dział wyrobów metalowych, związanych z przemysłem spożywczym. Piękne były okazy maszyn młynarskich, ze znanymi walcami i pytlami płaskimi, wyrobu firmy Prokop na czele. Następnie duży asortyment maszyn piekarskich, rozmaitych mięszadeł (np. Slabyego i Oczenaszka), pieców piekarskich (Drazila i innych), wreszcie liczne eksponaty urządzeń pomocniczych dla browarów

*) p. „P. M.“ № 12 z d. 22/III str. 54.

i rozlewni piwa. Krótki opis byłby niekompletny, gdybym nie wspomniał o kilku fabrykach kas ogniotrwałych i instrumentów muzycznych: rżniętych, dętych i fortepianów. Śród ostatnich pięknym tonem wyróżniły się wyroby firmy „Förster“.

Targi praskie mają bardzo trudne zadanie, gdyż są położone pomiędzy dwoma miejscowościami targowemi, z których Lipsk zachował dotychczas tradycję najpierwszych targów świata, Wiedeń zaś jest gwiazdą wschodzącą, która musi nabrać blasku i znaczenia, o ile istnienie Austrii, oparte dziś na handlu i przemyśle, ma być zapewnione. Gdyby jednak targi praskie nie nabrały znaczenia wszechświatowego, to zachowają one na długie lata swoje uzasadnienie, ze względów lokalnych, dla każdego czecha, kochającego swą Złotą Pragę i pragnącego ją odwiedzić od czasu do czasu, jak również dla tych sąsiadów zagranicznych, którzy zaznajomienie się ze stanem gospodarczym Czech i baczne śledzenie jego rozwoju uważają za konieczność nieuniknioną.

S. J. Okolski.

PRZYJĘCIE NOWYCH CZŁONKÓW.

Na posiedzeniu Rady P. Z. P. M. w dniu 27 marca r. b. przyjęto w poczet członków Związku następujące firmy:

„Metal“ Zakłady Przemysłowe, Sp. z ogr. odp. w Warszawie, ul. Strzelecka 30.

Wł. Stefański, fabryka maszyn w Warszawie, ul. Wolność 1.

Wołomińska Fabryka Wyrobów Metalowych i Odlewnia Żelaza, Diment, Reinfeld i S-ka w Wołominie.

Fabryka sygnałów dla kolei żelaznych C. Fiebrandt i S-ka, t. z o. p. w Bydgoszczy, ul. Grunwaldzka 3.

Towarzystwo Akcyjne „Galwana“ w Bydgoszczy. Fabryka Odlewów Żelaznych i Emaljerna A. Stellman i H. E. Goldblum w Radomiu.

OSTATNI WSKAŹNIK DROŻYŹNIANY.

Komisja do badania zmian kosztów utrzymania przy G. U. S. na posiedzeniu w dniu 17 marca r. b. ustaliła, iż koszt utrzymania w Warszawie w pierwszej połowie marca r. b. w porównaniu do drugiej połowy lutego r. b. obniżył się o 5,01%. W porównaniu do drugiej połowy stycznia r. b., w którym to czasie zaznaczyła się po raz pierwszy od roku zniżka cen — zniżka ta wynosi 7,05%.

Z udzielonych nam przez Gł. U. St. informacji okazuje się, że w pierwszej połowie marca w porównaniu do drugiej połowy lutego r. b. koszty utrzymania obniżyły się w Częstochowie i Sosnowcu o 0,03%, natomiast w innych miastach zaznaczyła się zwyżka, a mianowicie: w Radomiu — o 1,28%, w Kielcach — o 1,52%, w Łodzi — o 1,07%, w Poznaniu — o 1,65%, w Krakowie — o 1,40%.

WVÓZ I WYVÓZ POLSKI DO CZECHOSŁOWACJI.

W wydawnictwie czechosłowackiego państwowego urzędu statystycznego pod tytułem „Zahranicni obchod Republiky Ceskoslovenské“ znajdujemy interesujące dane, dotyczące wywozu towarów naszych do Czechosłowacji oraz wwozu do Polski towarów czechosłowackich za cały rok ubiegły 1923. Statystyka ta, obejmująca dane w kilogramach i w walucie czechosłowackiej, jest nader precyzyjnie skonstruowana. Nie dość, że uwydatnione zostały nawet minimalne wagi za cały rok, jak np. wvóz 5 klgr. juty z Anglii wartości 31 koron czechosłow., lecz towary są tak drobiaz-

gowo klasyfikowane, że można sobie dokładnie odtworzyć obraz udziału poszczególnych gałęzi przemysłu w imporcie i eksporcie czechosłowackim. W roku 1923 Polska wywiozła 875 000 tonn wartości 378 milionów koron (liczby podajemy zaokrąglone), co stanowiło 21% co do wagi i 3,8% co do wartości ogólnego przywozu towarów do Czechosłowacji.

Na wywóz złożyły się płody rolne, bydło i produkty zwierzęce, materiały drzewne, węgiel kamienny w ilości 671 000 tonn (16%) wartości około 152 milj. koron (1,5%), piasek, terpentynę, przetwory naftowe w ilości ok. 100 000 tonn (2,5%) wartości ok. 104 milionów (1%), cement, wyroby przemysłu chemicznego i niektóre artykuły spożywcze. Z wyrobów przemysłu metalowego Polska wywozi: rury i walce, beczki żelazne, blachę żelazną, maszyny przedziałniane, różne maszyny i aparaty w ilościach nieznacznych, wartości od pół do miliona koron; ołowiu dostarczyliśmy 800 tonn za 13 milj. koron, cynku 4 300 t. za 22,4 milj. koron.

Wvóz towarów z Czechosłowacji osiągnął cyfrę 258 000 t. (2,3%) wartości 358 milj. koron (3%). Do Polski wwieziono; korzenie cykorji, miód, tłuszcze, wody mineralne, artykuły spożywcze, drzewo budowlane, węgiel kamienny (7 000 t.), brykiety węglowe, koks 62 000 t. wartości 22,4 milj. koron, gips, grafit, wapno, smoły, bawełnę, tkaniny, konfekcję i t. p. Z artykułów, interesujących przemysł metalowy, dostarczono do Polski: rudę żelazną, żelazo i półfabrykaty z żelaza—22 000 t., co stanowiło 10% ogólnego przywozu do Polski, żelazo i stal w ilości 113 000 t., blachy 5 400 t., rury i walce 5 000 t., konstrukcje żel. ok. 500 t., beczki żelazne, wyroby z blachy: szyny i koła wagonowe 4 000 t., narzędzia 300 t., śruby, gwoździe 500 t., wyroby z drutu 6 t., zamki 300 t., wyroby nożowe 46 t., wyroby z żelaza lanego 600 t., rury i walce 13 t., kotły parowe 500 t., aparaty destylacyjne 400 t., lokomobile 30 t., maszyny parowe 80 t., maszyny pomocnicze w połączeniu z maszynami parowymi 22 t., maszyny do obróbki drzewa i kamieni 170 t., maszyny rolnicze 400 t. wartości 2,5 milj. koron, maszyny do obróbki metali 200 t. wartości 1,15 milj. koron, pompy i prasy 250 t. wartości 1,15 milj. koron, różne maszyny i aparaty 600 t. wartości 4,4 milj. koron. Maszyn elektrycznych wwieziono 30 t. wartości 0,7 milj. koron, samochodów osob. 70 t. wartości 3 milj. koron, wag 10 t. wartości 0,04 milj. koron i t. d.

Nasz bilans handlowy z Czechosłowacją jest czynny, gdyż w roku ubiegłym przywieziono z Czechosłowacji towarów ogółem za 358 milj. koron, a wywieziono za 378 milj. koron.

ZAPISY NA AKCJE BANKU POLSKIEGO.

Członkowie Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych złożyli do dnia 28 marca r. b. w Biurze Związku 129 zgłoszeń na subskrypcję 13 434 akcji Banku Polskiego. W tej ilości zapisy, dokonane za pośrednictwem P. Z. P. M. obejmują 6 398 akcji. Trzy dni, pozostałe do końca terminu subskrypcyjnego, przyniosą niewątpliwie jeszcze liczne zapisy.

ODEZWA SP. AKC. „ZJEDNOCZENI POLSCY PRZEMYSŁOWCY METALOWI.“

Zwracamy uwagę na załączoną przy niniejszym numerze odezwę „Zjednoczonych Polskich Przemysłowców Metalowych, Spółki Akcyjnej“ w sprawie zmiany warunków sprzedaży.

RYNEK METALOWY.

Ceny hurtowe na surowce przemysłu metalowego przetwórczego w dn. 27/III 1924 r. w Mkp. za 1 kg. franco wagon st. Warszawa (pg. danych S. A. „Zjednoczeni Polscy Przemysłowcy Metalowi“):

Surówka odlewnicza „Chlewiska“ na węglu drzewnym	Mk. f. 355000.—
Surówka odlewnicza „Stąporków“ № I	340000.—
„ „ „ „ Witkowska № I	350000.—
Złom żeliwny (fragment lany)	220000.—
Żelazo handlowe krajowe	467000.—
Bednarka gorąco walcowana	532000.—
Bednarka zimno walcowana	900000.—
Walcówka (druć okrągły od 5½ do 13 mm., kwadratowy od 5¼ do 8 mm.)	567000.—
Błacha (cena zasadnicza)	573000.—
Koks karwiński	130000.—
„ górnośląski twardy (cena orientacyjna)	99000.—
„ „ miękki „ „	94000.—
Węgiel dąbrowski gruby	65000.—
„ „ górnośląski gruby (cena orientacyjna)	79000.—

Według notowań Związku Hut ustalone zostały następujące ceny surówki od d. 4 marca r. b. aż do odwołania w złotych polskich równych frankowi złotemu w/g kursu giełdy Warsz. za 1 tonnę loco huta: mart. — 155, № 2 — 170, № 1 — 180, № 0 — 200.

Związek Polskich Hut Żelaznych ustalił, poczynając od dnia 4 marca r. b. aż do odwołania, następujące ceny na wyroby walcowane w złotych polskich równych frankowi złotemu według kursu giełdy Warsz.

- 1) żelazo handlowe . . . . . 23,4 gr. przy zamówieniach od 60 tonn; przy zamówieniach mniejszych cena wyższa o 2%.
- 2) bednarka zimno-walcowana . . . . . 46,8 gr.
- „ gorąco-walcowana . . . . . 27 „
- 3) drut . . . . . 28,8 „
- 4) blachy ponad 1 mm. . . . . 29,7 „
- 5) żelazo uniwersalne . . . . . 27,9 „

Wszystko za 1 kg. loco wagon huta wysyłająca przy zamówieniach pełnowagonowych.

Do powyższych cen zasadniczych doliczane są dopłaty, obowiązujące w dniu wysyłki.

Cena odlewów żelaznych.

Podług notowań Grupy V (Odlewni) Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych cena odlewów żelaznych surowych dla Warszawy, aż do odwołania, wynosi od 0,50 do 0,56 złp. za 1 kg. loco fabryka, licząc złp. podług kursu franka złotego na giełdzie warszawskiej.

Cena odlewów z metali półszlachetnych.

Podług notowań Koła Odlewni metali półszlachetnych od dnia 15 stycznia obowiązują aż do odwołania następujące ceny na: armaturę mosiężną . . . . . 2 zł. 90 gr.

„ brązową	3 „ 50 „
„ fosforbrązową	3 „ 85 „
odlew mosiężny galanteryjny	4 „ 20 „

Ceny te rozumieją się za 1 kg., licząc złoty polski równy frankowi złotemu według kursu urzędowego.

Cena blachy ocynkowanej.

Cynkownia warszawska notuje następujące ceny blachy żelaznej ocynkowanej za 100 kg. franco wagon Warszawa:

711×1 422×0,5 mm.	75 zł. — gr.
711×1 422×0,525mm.	72 „ 50 „
711×1 422×0,55 mm.	70 „ — „
1 000×2 000×0,5 mm.	80 „ — „
1 000×2 000×0,55 mm.	77 „ 50 „

Ceny te rozumieją się za 100 kg., licząc złoty polski równy frankowi złotemu waloryzacyjnemu.

Centralne biuro sprzedaży Polskich Odlewni Rur w Warszawie ul. Nowy Świat 35 notuje d. 21/II—1924 następujące ceny orientacyjne, obowiązujące do odwołania: Rury kanalizacyjne i zlewowe . . . 60 złp. za 100 kg. Rury wodociągowe . . . . . 66 „ „ 100 „ Fasony o 10% drożej. Kanalizacyjne ciężkiego typu . . . 55 „ „ 100 „ licząc złoty polski wg. kursu franka złotego waloryzacyjnego w przededniu zapłaty.

Od cen powyższych udziela się 20% rabatu. Ceny należy rozumieć franco fabryka. Za ekspedycję i naładowanie dopłaca się 4%.

Notowania Centralnego Biura Polskich Odlewni Wyrobów Emaljowanych w dniu 21 lutego 1924 r. obowiązujące do odwołania.

Cena garnków emaljowanych 75 groszy za 1 kg. „ „ surowych 60 „ „ 1 „

Do cen powyższych dolicza się 4% na koszty opakowania i ekspedycji.

Ceny te są zasadnicze przy zamówieniach nie mniej, niż 5 000 kg. Przy ilościach mniejszych pobiera się dopłaty: poniżej 5 000 kg. do 2 500 kg.—3%; poniżej 2 500 kg.—6%.

Ceny rozumieją się franco stacja załadowania, licząc złoty polski wg. notowań franka złotego waloryzacyjnego.

Ceny gwoździ i drutu.

„Zjednoczenie Polskich Fabryk Gwoździ i Drutu“ notuje ceny następujące od dn. 15 lutego r. b.

Gwoździe za skrzynkę 16 kg. wagi netto loco magazyn fabryczny (ceny zasadnicze).

	złp. gr.
budowlane od № 26 do № 23.	8 51
drobne od № 15 — № 6 od złp. 8 gr. 60 do 12 01	
Druty za 100 klg. (ceny zasadnicze)	

   jasne zwyczajne:

   od № 20 do № 30. . . . . 51 70

Druty ocynkowane:

   od № 20 do № 30. . . . . 62 70

Podane ceny rozumieć należy w złotych polskich równych fr. złot. waloryzacyjnemu w dniu poprzedzającym wpłatę.

Przy zamówieniach mniejszych, aniżeli 150 skrzynek gwoździ, dolicza się do cen zasadniczych 5%.

Przy zamówieniach mniejszych, aniżeli 1 000 klg. drutu, dolicza się do cen zasadniczych 10%.

Od cen powyższych, zależnie od ilości i specyfikacji, udziela się rabatu do 20%.

Ceny artykułów elektrotechnicznych.

Polski Związek Przedsiębiorstw Elektrotechnicznych m. st. Warszawy notuje w d. 21 lutego 1924 r. następujące ceny artykułów do oświetlenia elektrycznego, które obowiązywać będą do odwołania.

1. Żarówki 110 i 120 w. do 50 świec, gruszki zł. gr. jasne jednowat. 1 20
2. Żarówki 220 woltów do 50 świec, gruszki jasne jednowat. 1 50
3. Sznur miedziany 2×0,75 mm. kw. w gumie I gatun., metr 55
4. Sznur miedziany 2×1 mm. kw. w gumie I gatun., metr 65
5. Korki bezpiecznikowe do 10 amp., normalne 45
6. Gniazda wtyczkowe 1 20
7. Wtyczki porcelanowe 50
8. Wyłączniki 2 amp. 90
9. Przełączniki 4 amp na ścianę lub wyłączniki pod tynk 1 25
10. Oprawki bez kurka 60
11. „ z kurkiem 1 15

Ceny powyższe dotyczą artykułów według norm przedwojennych. Złoty polski równy frankowi złotemu waloryzacyjnemu.

Ceny metali według notowań giełdy londyńskiej

(w tysiącach marek polskich po kursie średnim dnia za 1 kg).

Data	19/3	20/3	21/3	22/3	25/3
Średni kurs waluty	40137	40075	40112	40100	40000
Antymon	—	2554	—	—	2549
Cyna standard	10392	10773	—	—	10300
Cynk hutniczy	1373	1375	—	—	1363
Miedź elektrolityczna .	2845	2830	—	—	2835
standard	2525	2498	—	—	2588
Ołów miękki hutniczy	1442	1330	—	—	1427
Rtęć	13575	13849	—	—	14000

Kurs franka złotego waloryzacyjnego wynosił od d. 7-go lutego do d. 29-go marca r. b. łącznie 1800 000 mkp.

NOTATKI.

Rzecz gruntownie przemysłana. W № 16 „Dziennika Ustaw R. P.” z d. 25 lutego r. b. zostało ogłoszone rozporządzenie p. ministra skarbu, ustanawiające dzielniki dla waloryzacji podatku dochodowego na rok podatkowy 1924. W № 27 tegoż „Dz. Ust.” z d. 21 marca r. b. rozporządzenie to zostało zmienione w ten sposób, że dzielniki zmniejszono czterokrotnie.

Tak więc, jednym pociągnięciem pióra, na odległości czasu czterech tygodni, przy całkowitej stabilizacji marki polskiej, sumy do opodatkowania zostały zwiększone czterokrotnie, zaś wysokość podatku, zważywszy progresję stopy procentowej opodatkowania, wielokrotnie więcej.

WYDAWCA: W imieniu Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych: Dyrektor Zarządzający inż. S. J. Okolski.

REDAKTOR inż. Maurycy Chorzewski.

CENY OGŁOSZEŃ: Przed tekstem: cała strona złp. 100; pół strony złp. 60; 1/4 strony złp. 35; 1/8 strony złp. 20; Za „ „ „ „ „ 80; „ „ „ „ „ 45; „ „ „ „ „ 27; „ „ „ „ „ 15;

Drobne ogłoszenia i notatki sprawozdawcze: 30 gr. za milimetr wysokości w jednym łamie. Załączniki podług umowy. Adres trzywierszowy petilowy złp. 15 kwartalnie.

1 Złp. równy frankowi złotemu podług kursu urzędowego w dniu poprzedzającym dzień płatności rachunku.

Źródła zakupu:

Armatura na parę i wodę:

S. A. Handlu i Przemysłu Metalowego M. Lisowski. Warszawa, ulica Nowowiejska Nr. 22, tel. 173-90 i 210-59.

Beczki żelazne:

Tow. Akc. Wł. Gostyński i S-ka w Warszawie, Mokotowska 3, tel. 14-84.

* S. A. Handlu i Przemysłu Metalowego M. Lisowski. Warszawa, ulica Nowowiejska Nr. 22, tel. 173-90 i 210-59.

Ceglarki i tłoczarki:

Bracia Kanczewscy. Fabryka Maszyn i Odlewnia Żelaza. Częstochowa.

Dźwigniki—Łańcuchy:

Bracia Jenike, inż., Warszawa, Żórawia 12, tel.: 29-64 i 220-00.

* Tow. Akc. Wł. Gostyński i S-ka w Warszawie, Mokotowska 3, tel. 14-84.

* Warsz. Fabr. Masz. windowych „Sita”, Chłodna 5, tel. 47-78.

Garbarskie maszyny:

B-cia Steinberg i Sp. w Warszawie, Wronia 80.

Gwoździarki i ciągniki:

B-cia Steinberg i Sp. w Warszawie, Wronia 80.

Imadła ślusarskie kute:

S. A. Handlu i Przemysłu Metalowego M. Lisowski. Warszawa, ulica Nowowiejska Nr. 22, tel. 173-90 i 210-59.

Konstrukcje żelazne:

Inż. Gniazdowski i Janiszewski Sp. Akc. w Lublinie.

* S. A. Handlu i Przemysłu Metalowego M. Lisowski. Warszawa, ulica Nowowiejska Nr. 22, tel. 173-90 i 210-59.

Konstrukcje żelazne, schody, cieplarnie:

Tow. Akc. Wł. Gostyński i S-ka w Warszawie, Mokotowska 3, tel. 14-84.

Kotły parowe:

S. A. Handlu i Przemysłu Metalowego M. Lisowski. Warszawa, ulica Nowowiejska Nr. 22, tel. 173-90 i 210-59.

Kuto lań odlewy:

Inż. Gniazdowski i Janiszewski, Sp. Akc. w Lublinie.

Kuźnie polowe:

Tow. Akc. Wł. Gostyński i S-ka w Warszawie, Mokotowska 3, tel. 14-84.

Liny stalowe—Drut stalowy:

Bracia Jenike, inż., Warszawa, Żórawia 12, tel.: 29-64 i 220-00.

Łańcuchy:

Warsz. Fabr. Masz. windowych „Sita”, Chłodna 5, tel. 47-78.

Łańcuchy „Galla”:

Transmisyjne, ciężarowe i rolkowe wszelkich wymiarów. Bracia Mencil, Fabryka Wyróbów Żelaznych. Warszawa, ul. Czerwonego Krzyża 3, tel. 13-83.

Odlewnie żelaza:

Tow. Akc. Wł. Gostyński i S-ka w Warszawie, Mokotowska 3, tel. 14-84.

Odlewnie żelaza i metali:

S. A. Handlu i Przemysłu Metalowego M. Lisowski. Warszawa, ulica Nowowiejska Nr. 22, tel. 173-90 i 210-59.

Okna żelazne:

Tow. Akc. Wł. Gostyński i S-ka w Warszawie, Mokotowska 3, tel. 14-84.

* Krawczyk i S-ka w Zawierciu.

Prasy ekscentryczne, frykcyjne i balansowe:

B-cia Steinberg i Sp. w Warszawie, Wronia 80.

Pędnie:

* Bracia Kanczewscy. Fabryka Maszyn i Odlewnia Żelaza. Częstochowa.

* Krawczyk i S-ka w Zawierciu.

Pompy:

Brandel, Witoszyński i S-ka, Grochowska 37.

Sikawki i narzędzia ogniowe:

Bracia Mencil, Fabryka Wyróbów Żelaznych i Sikawek. Warszawa, ul. Czerwonego Krzyża 3, tel. 13-83.

Suwnice (kran) mostowe, przesuwne, dźwigi pionowe-elektryczne, transmisyjne, ręczne:

Inż. Gniazdowski i Janiszewski, Sp. Akc. w Lublinie.

* Bracia Jenike, inż. Warszawa, Żórawia 12, tel.: 29-64 i 220-00.

Turbiny wodne syst. Francis'a o wysokim współczynniku pożytecznego działania.

L. Warwasiński, J. Wojakowski i Sp. Fabryka Maszyn i Odlewnia Żelaza w Noworadomsku.

Wagony wąskotorowe osobowe i towarowe:

S. A. Handlu i Przemysłu Metalowego M. Lisowski. Warszawa, ulica Nowowiejska Nr. 22, tel. 173-90 i 210-59.

* Tow. Akc. Wł. Gostyński i S-ka w Warszawie, Mokotowska 3, tel. 14-84.

Walce młyńskie utwardzone:

St. Weigt i S-ka, Łódź, Senatorska 22, tel. 2-87.

Wiertarnie kolumnowe szybokiebne:

Najnowsze typy. L. Warwasiński, J. Wojakowski i Sp. Fabryka Maszyn i Odlewnia Żelaza w Noworadomsku.